

<b>CYNGOR SIR YNYS MÔN</b>	
<b>Adroddiad i:</b>	<b>Pwyllgor Gwaith</b>
<b>Dyddiad:</b>	<b>29 Ionawr, 2018</b>
<b>Pwnc:</b>	<b>Yr A545 o Borthaethwy i Fiwmares</b>
<b>Aelod(au) Portffolio:</b>	<b>Y Cyngorydd Bob Parry</b>
<b>Pennaeth Gwasanaeth:</b>	<b>Dewi R Williams</b>
<b>Awdur yr Adroddiad:</b> Rhif Ffôn: E-bost:	<b>Dewi R Williams</b> <b>01248 752303</b> <b>drwht@ynysmon.gov.uk</b>
<b>Aelodau Lleol:</b>	<b>Y Cyngorydd Carwyn Jones</b> <b>Y Cyngorydd Lewis Davies</b> <b>Y Cyngorydd Alun Roberts</b>

<b>A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau</b>
Bod y Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo yn derbyn £95,000 i benodi peirianwyr ymgynghorol i ddylunio gwelliannau i gryfhau'r A545 rhwng Glyn Garth a Biwmares a hefyd i gyfrannu tuag at y gost o gryfhau'r llethr islaw Mynwent Biwmares, ar y cyd â Llywodraeth Cymru a Chyngor Tref Biwmares.

<b>B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?</b>
Y dewis arall yn hytrach na gwella a chryfhau'r A545 fyddai adeiladu ffordd newydd ar gost o tua £30 miliwn. Byddai'r gost honno'n ormodol a byddai'r problemau'n parhau ar yr A545.

<b>C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?</b>
Er mwyn cael y cyllid.

<b>CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?</b>
Ydi.

<b>D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?</b>
Ydi.

<b>DD – Effaith ar ein Cenedlaethau i'r Dyfodol (os yn berthnasol)</b>		
<b>1</b>	<b>Sut mae'r penderfyniad hwn yn cael effaith ar ein hanghenion tymor hir fel ynys?</b>	Mae'n sicrhau dyfodol yr A545, sef y brif ffordd strategol i mewn ac allan o Fiwmares.

2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn rhwystro costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod yn y dyfodol? Os ydyw, sut?	Ydi. Bydd yn denu cyllid gan Lywodraeth Cymru ac yn atal tirlithriadau costus islaw'r A545 yn y dyfodol.
3	Ydym ni wedi bod yn cydweithio gyda sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os ydym, nodwch pa rai os gwelwch yn dda?	Do. Llywodraeth Cymru a Chyngor Tref Biwmares.
4	Ydi dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan mewn drafftio'r 'r ffordd hon ymlaen. Os ydynt, nodwch sut os gwelwch yn dda?	Mae trigolion ardal Biwmares wedi bod yn galw am welliannau i'r ffordd hon.
5	Pa effaith, os o gwbl, gaiff y penderfyniad hwn ar y Rhaglen Gydraddoldebau a'r iaith Gymraeg?	Dim.

E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Cefnogi cynwys yr adroddiad.
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Dim sylwadau.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Sylwadau wedi eu ateb.
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	
9	Aelodau Lleol	

<b>F - Atodiadau:</b>
Atodiad A – Tirlithriadau ar yr A545.

<b>FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):</b>

## **Atodiad A - Tirlithriadau ar yr A545**

### **Cefndir**

Mae hanes o dirlithriadau ar hyd yr A545 rhwng Glyn Garth a Biwmares, gyda thirlithriadau mawr uwchben y ffordd yn 2004 (Casita) a 2015 (Mynwent Biwmares). 'Roedd y tirlithriad diweddaraf ar 22 Tachwedd, 2017 yn un bychan, ond yn anffodus arweiniodd at flocio ceuffos sylweddol ac o'r herwydd cafwyd llif enfawr o ddŵr ar hyd yr A545 hyd nes iddo adael y ffordd trwy fwch yn y wal yn Plas Menai. Yn ddiweddarach fe olchodd i ffwrdd ardd yr eiddo.

Dechreuodd gwaith yn syth i godi wal goncrid wedi ei hangori er mwyn cynnal y ffordd gerbydau a llwyddwyd i ailagor y ffordd o fewn wythnos. Bydd goleuadau traffig yn parhau yn y lleoliad hwn hyd nes y cwblheir y gwaith i ddarparu wal gynnal ar lefel y traeth ac i adfer yr ardd. Disgwylir y bydd y gwaith hwn wedi ei gwblhau yn gynnar ym mis Chwefror.

Cafodd y tirlithriad ym Mynwent Biwmares ei glirio, ond erys angen i wneud gwaith i sefydlogi'r llethr. Gobeithir y bydd modd bwrw ymlaen i ddechrau gwneud y gwaith ym mis Chwefror os bydd Llywodraeth Cymru (LIC), Cyngor Tref Biwmares a Chyngor Sir Ynys Môn yn darparu cyllid. Amcangyfrifir y bydd yn costio £180k i angori a rhwydo'r llethr hon.

Yn ystod 2016, ariannodd y Gwasanaeth Priffyrdd waith i angori a rhwydo rhan ansefydlog posib o'r A545 tua 200m i'r dwyrain o Plas Menai. Roedd tirlithriadau bach i'w gweld o dan y ffordd yn y lleoliad hwn, felly cymerwyd camau cynnar i osgoi problemau yn y dyfodol am gost o £150k.

### **Cynigion**

Mae trafodaethau cychwynnol a gafwyd gyda Ken Skates, Gweinidog Llywodraeth Cymru ar gyfer yr Economi ac Isadeiledd, ynghyd â swyddogion Llywodraeth Cymru, yn nodi y byddai cyllid ar gael dros y blynyddoedd nesaf i symud ymlaen i sefydlogi'r llethrau a lledu'r troadau ar y ffordd i gryfhau a gwella rhannau o'r A545 o Glyn Garth i Biwmares. Os oes modd, byddai'r ffordd yn cael ei lledu fel bod lle ar gyfer llwybr beiciau fel rhan o Ddeddf Teithio Llesol Cymru hefyd. Fel y gellir bwrw ymlaen â'r cynlluniau hyn, bwriedir cyflogi peirianwyr ymgynghorol addas, sy'n arbenigo mewn sefydlogi llethrau, i ddarparu cynlluniau priodol ar gyfer cynlluniau yn y lleoliadau hyn.

Mae trafodaethau eisoes wedi digwydd gyda Syr Richard Williams-Buckley sef perchennog y tir sydd uwchlaw ac islaw'r A545. Mae'n gefnogol iawn o'r bwriad i wella'r A545 a bydd yn cytuno i ryddhau'r tir angenrheidiol.

Rhagwelir y bydd y cyllid ar gyfer y dyluniadau hyn, ynghyd â'r cyfraniad tuag at waith ym Mynwent Biwmares, tua £95k.

